

Gondolatok a családi élet válságáról a 17. és a 21. században

– Tarpai Szilágyi András: Könyvecske a házasság és a válás keresztyéni módjáról, Bp., 2012 –

A szépen megtervezett, elegáns könyvecske azok közé a kiadványok közé tartozik, amelyet kedve támad az embernek kezébe venni, belelapozni. És ha figyel-mesebben tanulmányozza, mit is tartalmaz, hamar észreveszi, hogy a kellemes megjelenés érdekes és gazdag tartalommal párosul. A közreadott 17. századi érte-kezés teljes címe a belső címlapon olvasható. Már egy részlete is elárulja, mi a tárgya: „az igaz keresztyének között a megmátkásodott és házasságban lévő sze-mélyeknek egymástól való törvényes és helyes elválásoknak igaz tudománya”.

A kiadvány a *Medgyesi Pál Puritán Kiskönyvtár* második darabja. A soroza-tot a Károli Gáspár Református Egyetem Puritanizmuskutató Intézetében szer-keszti Petróczi Éva, a Fekete Sas Kiadó jelenteti meg. Első tagja Tarpai Szilágyi András, a Hollandiában tanult lelkész és tanár a kereskedelemhez, pénzügyekhez kapcsolódó állásfoglalását tette hozzáférhetővé (*Szegények prókátora*, 2010). A jelen kötetecske gerince ugyanezen szerző munkája, aki ezúttal a párkapcsolat során felmerülő problémákról, azok keresztyén szellemben való megoldásáról szól a mai olvasóhoz. A reklámok gyakori fordulatával élve azt is mondhatnánk, hogy a könyvecske „négy az egyben”, hiszen a gerincét alkotó szövegközlést Petróczi Éva tanulmánya vezeti be, majd Szarka Miklós lelkész-pszichológus fűzi hozzá magyarázatait, a családterapeuta szemével olvasva a közel három és fél évszázados írásművet. Egy régi munka közrebocsátásának szakszerűségéhez hozzátartozik a szöveggondozás módszertani alapelveinek ismertetése, ezeket a sajtot alá rendező Horváth Csaba Péter foglalja össze.

Művelődéstörténeti bevezetőjében Petróczi Éva többek között azt hangsú-lyozza, hogy fejtegetéseiben a szerző Kálvint követi: „a házasság és a válás nem elkülöníthetően csak az egyházi, illetve csak a világi hatóságok gondja”. A szer-ző által felhasznált, közvetett vagy éppen vitára indító források szakszerű ismer-tetése során komoly teológusok és jogtudósok követik egymást. Ugyanakkor Petróczi – tőle megszokott módon – széles körből hoz párhuzamokat, így kerül elő a válásra okot adó körülményekkel kapcsolatban Balassi Bálintnak, Charlotte Brontë regényéből Mr. Rochesternek vagy éppen a *Gázláng* című film hősnőjének példája. Megtudhatjuk, hogy a puritán szemléletre jellemző „a test és a lélek dolgainak azonos nyomatékkal való tárgyalása”. A testi problémák előhozására az adott kérdéskörben bőven akadhat alkalom, akár az orvostudo-mány körébe tartozó esetek részletezéséig is. Petróczi mintegy kedvcsinálóként számos részletet idéz a későbbiekben olvasható fejtegetésekből, jó érzékkel választva ki azokat a kitételeket, amelyek kiváltképp alkalmasak az érdeklődés felkeltésére.

Mit kezdhet napjaink olvasója a három és fél évszázaddal ezelőtt megfogal-mazott tanácsokkal? Szarka Miklós tanulmányában megkísérli áthidalni a mű

keletkezése és mostani megjelenése között eltelt időszakot. Pontosan elkülöníti, mi az, ami már művelődéstörténeti dokumentum, és csak keletkezésének korában elhelyezve értelmezhető, és mi a ma is időszerű üzenet. Röviden vázolja Tarpai Szilágyi András felfogásának mentalitástörténeti hátterét, teológiai összefüggéseit. Közelebb visz a szöveg megértéséhez a kulcsszavak, kulcsfogalmak „lefordítása” mai nyelvre. A „mátkaság” alatt jegyességet kell érteni, a hosszú címben is szereplő „tudomány” pedig alkalmazott tudományt jelent, azaz „a teológia és a biblikum alkalmazása az emberi együttélés, a házasság, a család megvalósítására és az ezekből adódó krízisek, válságok megélésére, elsősorban kezelésére”. A „házasság grádusinak” említése arra a folyamatra utal, amelynek fázisait a modern családszociológia a családi élet ciklusaként tartja számon. A 17. századi szerző megszívlelendő üzenete a gondos felkészülés a házasságra, a partnerek egymásra hangolódása, egymás kölcsönös megismerése. A mai ember számára is elengedhetetlenül fontos a prevenciós gondolkodás, azaz a házasságra alkalmatlanná tevő belső és külső okok felismerése. Ezek tudatosításával lehetne elejét venni a sikertelen kapcsolatoknak – ahogyan ezzel Tarpai Szilágyi András a 17. század második felében is pontosan tisztában volt.

Az átírás alapelveiről és ezek megvalósításáról Horváth Csaba Péter igen szakszerűen, de talán túlságosan hosszasan értekezik. Szempontjainak ilyen terjedelmű (jegyzetekkel együtt 15 és fél lapnyi) részletezése inkább a textológus szakember számára lehet érdekes, az úgynevezett „művelt nagyközönség” alighanem rövidebb magyarázattal is beérné.

A szövegközlés módjáról csak az eredetivel való összehasonlítás alapján lehetne nyilatkozni, de egy könyvismertetés keretei között erre sem mód, sem szükség nincsen. Ami enélkül is feltűnik: a kísérszövegekben akad egy-két apró szerkesztési hiba. Szarka Miklós tanulmányának főszövegében a kiadott művet mint „1666-ban megjelent” vitairatot említi (27. l.). A lábjegyzetben (47. l.) a helyes évszám, 1667 áll (igaz, itt a latin címből maradt ki egy betű, *repudii* helyett *reudii* olvasható). Bosszantó, hogy a filológiai-textológiai tárgyú bevezetésbe is csúszott hiba: itt a cím *Libbehus repuddi* formában olvasható, ráadásul Tarpai Szilágyi Andárnak tulajdonítva (50. l.).

Tarpai Szilágyi András könyvecskéjének az élen az Ungvár vármegye vicispánjának szóló ajánlólevél áll, majd nyolc rész és egy „Toldalék” tartalmazza a mondandót. Az egyes részek tartalmát Szarka Miklós bevezető tanulmányában olyan tömören és pontosan foglalja össze, az eredeti kiadvány lapszámaira hivatkozva, hogy a legcélravezetőbb ezt idézni: „A mű első része (9–10. oldal) tisztázza a grádus fontosságát, a második rész (11–44) a mátkásodásról és annak felbontási lehetőségeiről szól; továbbá kérdésekre ad választ a mátkásodással kapcsolatban. A harmadik rész (44–59) a válásról szól. A negyedik rész (59–68) az elhagyás miatti elválasztásról beszél. Az ötödik rész (68–70) a házasság mindennapjainak problémáival foglalkozik. A hetedik rész (74–76) a válás esetén illetékes intézményekről szól. A nyolcadik rész (76–79) összefoglaló jellegű. A »toldalék« egy rövid katekézis, mintegy zsinórmérték gyanánt.” Az utolsó mondatához tegyük hozzá: legfőképp a katolikus vallással szembeforduló vitákhoz

szolgál szempontokkal, mint ahogy az egész munkában végig jelen van a polemizálás a „pápastáknak” a tárgyalt kérdéshez kapcsolódó nézeteivel.

Aki mindezek részleteire kíváncsi, vegye kézbe a könyvecskét; bizonyosan érdekes szellemi kirándulásban lesz része, amelynek során a régies nyelvezet ízeletgetése során felfedezi a századokkal ezelőtt leírtak időszerűségét is. Ahogy Szarka Miklós írja: „...a posztmodern ember vallásossága, illetve a tengerentúlról és a Távol-Keletről importált vallási és spirituális vallás-koktélok piaca eddig soha nem látott kihívást jelent az európai konfesszionális-tradicionális kereszténység számára”. Ebben a helyzetben különösen nagy szükség van valamiféle „zsinórmértékre”, aminek megtalálásához a szóban forgó kiadvány is hozzásegíthet, „pápastákat” és más keresztyén felekezetekhez tartozókat egyaránt.

Bartók István

A Kálvin Kiadó ajánlója

„Megmaradunk az imádkozás és az Ige szolgálata mellett”

Református zsinati tagok az imádság erejéről és Isten hatalmáról az egyházban és a világban. – *A/5 méret, 176 oldal, kartonkötés, 990 Ft*

A Magyarországi Református Egyház 1992-ben alapította könyvkiadóját, a Kálvin Kiadót. A huszadik évfordulóra megjelent kötetben református zsinati tagok vallanak az imádság erejéről és Isten hatalmáról az egyházban és a világban.

A keresztyén ember azért imádkozik, mert felismeri, elismeri és beismeri: mindenestül rászorul az élő Istenre. Az imádkozó keresztyén ember nem magában bíz, nem a maga feje után megy, hanem kéri, várja annak az Úrnak a beavatkozását, aki „mindent megtehet sokkal bőségesebben, mint ahogy mi kérjük vagy gondoljuk, a bennünk munkálkodó erő szerint” (Ef 3,20). Annak a beavatkozását a magunk okozta válságok, krízisek, úttalanságok közepette, aki emberre lett értünk, meghalt és feltámadott az Írások szerint, és elküldte Szentlelkét. Az egyháznak – és hitünk szerint az egész teremtett világnak – ma sincs más esélye, mint órá hagyatkozni. De ugyanilyen fontos, hogy hisszük: ez egy valós esély, hogy ebben, helyesebben benne érdemes reménykedni. Szükséges és érdemes megmaradni az ige és az imádság mellett. Legyen ez a kis kötet ennek tanúsága és erősítője.

